

Uiguuri / ئۇيغۇر Uyğur

latinisatsioon: ÜRO 1977 + KNABi täpsustused

Uiguuri keel kasutab pärsia-araabia kirja, ent uiguuri tähestik on erinevalt enamikust teistest araabiakirjalistest keeltest täielik, märkides nii konsonante kui ka vokaale. Kirjasuund on paremalt vasakule. Hiina ametlik latinisatsioon põhineb *pinyin*'il, KNABis on kasutatud *pinyin*'i täpsemat, häälduse märkimiseks kasutatavat varianti, lisades paar täpsustust.

1	ئا ^A	a	10	ر	r	19	گ	g	28	ئو ^A بو	ü
2	ئه ^A	ä, è ^B	11	ز	z	20	ڭ	ng	29	ه	h
3	ب	b	12	ژ	ŷ, j ^C	21	ل	l	30	ئې ^A ي	e
4	پ	p	13	س	s	22	م	m	31	ئى ^A ي	i
5	ت	t	14	ش	x	23	ن	n	32	ي	y
6	ج	j	15	غ	ĝ	24	ۋ	w			
7	چ	q	16	ف	f	25	و ئو ^A	o			
8	خ	h	17	ق	ĥ	26	ۇ ئو ^A	u			
9	د	d	18	ك	k	27	ۆ ئو ^A	ö			

^A Sõnaalguline kuju.

^B è (tavalises *pinyin*'is lihtsalt *e*) on kasutusel juhul, kui tekib tähendusarusaamatus.

^C ŷ on kasutusel silbi alguses, j silbi lõpus.

Märkused

1. Transliteratiivsuse tagamiseks lisatakse ", kui sõna keskel vokaali märgitakse nii nagu sõna alguses, nt كۆشئۇن *Ku"inklun*, جالائىئات *Jalal"awat*.
2. Siinne on 1984. aastast taas kehtiv ametlik tähestik. 1960.–70. a-tel kehtis *pinyin*'i alusel moodustatud nn *yengi yezik*. Varasemas araabia kirjas ei eristatud *o*-d ega *ö*-d (mõlemad olid و), *u*-d ega *ü*-d (oli ۇ); veel varem (1950. aastatel) tähistas *e*-d ي ja *i*-d või *y*-i ي.

Hääldus

ä	[æ]	ĥ	[h]	ng	[ŋ]	w	[v]
è	[æ]	j	[dʒ]	ö	[ø]	x	[ʃ]
ĝ	[ɣ]	ŷ	[ʒ]	q	[tʃ]	y	[j]
h	[x]	ĥ	[q]	ü	[y]	ŷ	[ʒ]

Teisendus tava-pinyin'i

(Hiinas ametlikult kasutusel; sulgudes on 1960.–70. aastate vaste *yengi yezik'* is)

ä	→ a (ə)	ĝ	→ g (oŋ)	ĵ	→ j (z)	ö	→ o (ə)
è	→ e (ə)	ĥ	→ h (h)	ĥ	→ k (k)	ÿ	→ y (z)

Vastavus kirillitsaga (kasutusel Kasahstanis ja Usbekistanis)

А а	= a	К к	= k	Х х	= h	Қ қ	= ĥ
Б б	= b	Л л	= l	Ц ц	= ts	Ң ң	= ng
В в	= w	М м	= m	Ч ч	= q	Ғ ғ	= ĝ
Г г	= g	Н н	= n	Ш ш	= x	Ү ү	= ü
Д д	= d	О о	= o	Щ щ	= xq	Ө ө	= ö
Е е	= e	П п	= p	(Ъ	= ")	Ж ж	= j
Ё ё	= yo	Р р	= r	(Ы	= i)	Ә ә	= ä/è
Ж ж	= ŷ/ĵ	С с	= s	(Ь	= ')	Һ һ	= ĥ
З з	= z	Т т	= t	(Э	= e)		
И и	= i	У у	= u	Ю ю	= yu		
Й й	= y	Ф ф	= f	Я я	= ya		

Vastavus uiguuri ladina tähestikuga 2008 (*de facto* kasutusel Internetis)

ä/è	= e	h	= x	q	= ch
e	= ë ^A	ĥ	= h	x	= sh
ĝ	= gh	ĥ	= q	ŷ/ĵ	= zh

^A Kuni 2008 é.

Nõukogude ladina tähestik 1930–1947

А а		Q q	= ĝ	Ŋ ŋ	= ng	T t	
В в		Һ һ	= ĥ	О о		U u	
С с	= q	И и		Ө ө	= ö	V v	= w
Ç ç	= j	J j	= y	P p		X x	= h
D d		K k		Q q	= ĥ	Y y	= ü
E e		L l		R r		Z z	
Ә ә	= ä/è	M m		S s		Ʒ ʒ	= ŷ/ĵ
G g		N n		Ş ş	= x		